

DINAMIČNOST KRŠĆANSKOG ŽIVOTA

Petar Šolić

Drugi vatikanski koncil vidi temelj kršćanskog života u misteriju Krista, u Božjoj spasonosnoj ekonomiji u Kristu: Krist i njegova tajna u središtu su kršćanskog života. Isti koncil govori i o aktualizaciji, rastu i dinamičnosti kršćanskog života. To je djelo Duha Svetoga kojega Gospodin neprestano daje i šalje svojoj Crkvi i svakom pojedincu vjerniku. Isus Krist je prisutan u svakome vjerniku, on u svakome od nas djeluje i posvećuje nas snagom svojega Duha. Duh Sveti privodi savršenstvu Kristovo spasiteljsko djelo, uvodi nas u svu istinu (usp. Iv 16, 13).

U ovom ćemo prilogu nastojati uočiti, na temelju tekstova Drugog vatikanskog koncila, različite aspekte posvetiteljskoga djela Duha Svetoga s obzirom na naš život.

1. Duh Sveti nas posvećuje prebivajući i djelujući u nama

Naše životno zajedništvo s Kristom djelo je Duha Svetoga kojega nam Krist Gospodin neprestano daje. Jedna jedina smo stvarnost s Kristom po Duhu Svetome koji nas povezuje i koji ostvaruje to jedinstvo. Krist podjeljuje svoga Duha cijeloj Crkvi, a to onda znači da svaki pojedini vjernik, živi član Crkve, postaje hramom u kojemu Duh Sveti stanuje i djeluje. Koncilski tekstovi obiluju u tome pogledu. U *Dogmatskoj konstituciji o Crkvi* čitamo: »Kad je bilo svršeno djelo koje je Otac povjerio Sinu da ga izvrši na zemlji (usp. Iv 17, 4), poslan je Duh Sveti na dan Duhova, da Crkvu neprestano posvećuje, i da tako oni koji vjeruju imaju po Kristu u jednom Duhu pristup k Ocu (usp. Ef 2, 18). On je Duh koji daje život, ili izvor vode koja teče u vječni život (usp. Iv 4, 14; 7, 38—39); po njemu Otac oživljuje ljude koji su po grijehu umrli, dok njihova smrtna tjelesa ne uskrisi u Kristu (usp. Rim 8, 10—11)«¹ Duh Sveti nas, kaže nam ovaj koncilski tekst, preporuča na novi život u Kristu, na božanski život. Uspoređen je s izvorom vode, jer nam daje i u nama uzdržava taj novi život, kao što voda daje i sve uzdržava na životu. Kao što je biološki život nezamisliv bez vode, tako je kršćanski život nezamisliv bez Duha Svetoga. Zato ga i nazivamo u ispovijesti naše vjere Životvorcem. U tom smislu treba shvatiti u navedenom koncilskom tekstu biblijske navode svetoga Ivana i osobito svetoga Pavla, koji upozorava i poučava rimske vjernike da, ako imaju Kristova Duha, pripadaju Kristu koji je u njima prisutan posredstvom djela Duha Svetoga: »Ali vi niste u tijelu, nego u Duhu, ako zbilja Duh Božji prebiva u vama. Ako tko nema Kristova Duha, nije Kristov. A ako je Krist u vama, vaše je tijelo mrtvo zbog grijeha, a vaš je duh živ jer ste opravdani. Ako zbilja u vama stanuje Duh onoga koji uskrisi Krista Isusa od mrtvih, onaj koji uskrisi Krista Isusa od mrtvih oživit će i vaša smrtna

¹ *Lumen gentium*, br. 4. Usp. također br. 7. i 13; *Ad gentes*, br. 4 i 15.

tjelesa po svome Duhu koji stanuje u vama« (Rim 8, 9—11). Prisutnost Kristova i Duha Svetoga u nama sinonim je života: Duh Sveti nas oslobađa od smrti i obdariva životom, božanskim životom. Plod toga našeg novoga života po Duhu bit će naše uskrsnuće, potpuno zajedništvo s uskrslim i proslavljenim Kristom. Duh Sveti u nama neprestano po-psešuje sve noviju i dublju vitalnost i čini da postajemo sve sličniji Kristu.²

Kršćanski život je život u Duhu Svetome, jer on u nama stanuje i moli i svjedoči da smo prava Božja djeca: »Duh stanuje u Crkvi i u srcima vjernika kao u hramu (usp. 1 Kor 3, 16; 6, 19), i u njima moli i daje svjedočanstvo o njihovom posinjenju (usp. Gal 4, 6; Rim 8, 15—16 i 26).«³ Cijela Crkva, kao i svaki pojedini vjernik, hram je Duha Svetoga. Prisutnost Duha Svetoga u nama nije nikakva pasivnost i hladna prisutnost, nego ljubezna, familijarna, puna brige, aktivna i dinamička prisutnost. Prebivajući u nama, Duh nas posvećuje i »pritječe u pomoć našoj slabosti, jer mi ne znamo što ćemo moliti kako treba, ali sam Duh posreduje za nas neizrecivim uzdasajima« (Rim 8, 26). On čini da postajemo Božja djeca i o tome daje nepobitno svjedočanstvo, kaže nam sveti Pavao: »Sam Duh svjedoči zajedno s našim duhom da smo djeca Božja« (Rim 8, 16). Duh Sveti je »svjedok, navjestitelj, ostvaritelj i garancija našega božanskog posinjenja.«⁴ On je onaj koji stvara u našem srcu i našoj nutriní onaj temeljni sinovski molitveni odnos kojim vapi-mo: Abba, Oče!; onaj sinovski stav kojim sudjelujemo u Isusovim sinovskim osjećajima, koje on ima prema svome nebeskome Ocu. »To snažno tvrdi sveti Pavao u onom temeljnom tekstu za cjelokupnu teologiju kršćanske molitve: Rim 8, 14—27. Iz njega proizlazi da Duh ima inicijativu u molitvi; nismo mi oni koji molimo Gospodina primajući zatim pomoć Duha na marginalan način; naprotiv, on sam moli u nama, dok mi ne znamo niti što bismo pitali.«⁵ Intimnost s Bogom nije toliko plod naših ljudskih snaga, koliko djelo Duha Svetoga koji u nama prebiva i djeluje.

Nastavljajući svoje izlaganje Koncil nam kaže da Duh Sveti poučava, obnavlja, animira i vodi cijelu Crkvu. »On uvodi Crkvu u svu istinu (usp. Iv 16, 13), ujedinjuje je u zajednici i u službi, poučava je i vodi raznim hijerarhijskim i karizmatičkim darovima i uresuje je svojim plodovima (usp. Ef 4, 11—12; i 1 Kor 12, 4; Gal 5, 22). Snagom Evanđelja čini da se Crkva pomlađuje, i neprekidno je obnavlja i vodi k savršenom sjedinjenju s njezinim Zaručnikom.«⁶ Ovaj koncilski tekst odnosi se na Crkvu koja je pod neprekidnim djelovanjem i utjecajem Duha Svetoga. Međutim, Crkva nije nešto apstraktno, nešto izvan vjernika; Crkva je zajednica svih vjernika i prema tome djelovanje Duha Svetoga

² Usp. Perrico G., *Cristiani nello Spirito Santo*, Torino 1976, str. 135.

³ *Lumen gentium*, br. 4.

⁴ Midali M., *Il mistero della Chiesa*, u zajedničkom djelu *La Costituzione dogmatica sulla Chiesa*, Torino, 1966, str. 303. Usp. također: Bernard Ch., *Interiorità e Spirito*, u zajedničkom djelu *L'uomo nella vita spirituale*, Roma, 1974, str. 151—154.

⁵ Visentin P., *Lo Spirito Santo nella comunità ecclesiale*, Brescia 1975, str. 80—81.

odnosi se na članove Crkve, bilo u zajedništvu, bilo pojedinačno. Dakle, svi smo mi, upravo stoga što smo članovi Crkve, pod neprestanim vodstvom i djelovanjem Duha Svetoga. On je učitelj i vođa koji nas privodi do istine. Nevidljivo prisutan u nama, on nas vodi ne samo u intelektualnu nego nadalje u životnu spoznaju Krista i njegove tajne. On razvija, produbljuje i dovodi do ispunjenja objavu koju nam je Krist donio, da bismo je mogli bolje i potpunije shvatiti, osobito u odnosu na vrijeme i na životnu situaciju u kojoj se nalazimo, živimo i djelujemo. Duh Sveti kao unutarnji učitelj i vođa »obavlja neposredno ovo djelo u srcima vjernika, vodeći ih putem istine i obdržavajući u njima neprekidnu spoznaju vjere. Sv. Pavao tvrdi u ovom pogledu da su kršćani vođeni Duhom Svetim (usp. Rim 8, 14), a sv. Ivan nadodaje da oni znadu sve što se odnosi na vjeru, budući da su primili pomazanje sa strane Svetoga (usp. 1 Iv 2, 20—21)«.7

Duh Sveti čini da život gledamo Isusovim očima, da procjenjujemo, prosuđujemo i djelujemo u suglasnosti s njegovim kriterijima, da dajemo prvenstvo onome čemu ga on daje, da odbijamo ono što on odbija, da suglasimo naše osjećaje i djelovanje s njegovim osjećajima i djelovanjem, da bismo tako bili sposobni i imali dovoljno snage ljubiti sve ljude Kristovom ljubavlju. Isus Krist na taj način postaje posredstvom Duha Svetoga, temelj i odlučujuća norma našega života u njegovu rastu prema punini, prema savršenstvu. Duh Sveti aktualizira Kristovu riječ, čini je živom i aktualnom, personalizira je, tj. čini da svatko tko je sluša osjeća kao da je njemu upravljena, da se odnosi na sudbinu i osobnost svakoga, i konačno je pounutrašnjuje, čini da odjekuje u našem srcu. On daje da Kristova riječ ostaje u nama kao živa i aktivna snaga koja postaje principom našega rasta i napretka u svetosti. Naše prihvatanje i prijanjanje uz Krista, naš napor da dozrijevamo u moralnom i duhovnom životu, cjelokupni put naše vjere: sve je to djelo Duha Svetoga koji u nama stanuje i djeluje. Svaki dar koji nam dolazi od Oca milosti, dolazi nam posredstvom Duha Svetoga, kao što njegovim posredstvom dolazi svaki naš odgovor Bogu.⁸

Duh Sveti nas potpuno obnavlja i preporuča, osobito u našoj nutrini, i čini od nas novoga čovjeka. Slijedeće koncilске riječi to jasno kažu: »Postavši jednak slici Sina, koji je prvorođenac među mnogom braćom, kršćanin prima 'prve plodove Duha' (Rim 8, 23), po kojima postaje sposoban da ispuni novi zakon ljubavi. Po tome se Duhu, koji je 'zalag baštine' (Ef 1, 14), čitav čovjek iznutra obnavlja, sve do 'otkupljenja tijela' (Rim, 23): 'Ako li zbilja stanuje u vama Duh onoga koji uskrisi Isusa Krista od mrtvih, onaj koji uskrisi Isusa Krista od mrtvih oživjet će i vaša smrtna tijela radi svog Duha koji stanuje u vama' (Rim 8, 11)«.9

●
6 *Lumen gentium*, br. 4. Usp. također br. 7. i 12; *Gaudium et spes*, br. 15. i 22; *Ad gentes*, br. 4. i 15.

7 Midali M., *navedeno djelo*, str. 306 Usp. također Cerfaux L., *Le chrétien dans la théologie paulinienne*, Paris, 1962, str. 283—284; Crumbach K. H., *Leben aus dem Geist, u Geist und Leben*, 42 (1969), str. 84—85.

8 Usp. CLAR (Latinskoamerička redovnička konfederacija), *La vita secondo lo Spirito*, Bologna, 1975, str. 53; Visentin P., *navedeno djelo*, str. 52—53.

9 *Gaudium et spes*, br. 22. Usp. također *Lumen gentium*, br. 4, 7, 8, 9, 12.

To naše obnavljanje iznutra po Duhu Svetome jest obnavljanje koje zadire u naš bitak, u cjelokupnu našu osobnost, dušu i tijelo. To je obnavljanje koje se osobito sastoji u intimnom životnom zajedništvu s Kristom, u sve većem suobličenju s njime. Mi smo u punom smislu kršćani, ljudi koji žive intenzivan moralni i duhovni život, zato jer smo od Duha Svetoga preporođeni, obnovljeni, transformirani.

Oživljujući nas i obnavljajući nas iznutra, Duh Sveti se postavlja kao neka vrsta mosta koji sjedinjuje Krista i vjernike kao i vjernike međusobno. To je sjedinjenje u prvom redu i bitno tajanstveno, ali stvarno, intimno i životno sudjelovanje u Kristovu vazmenom otajstvu. Plod jedinstva s Kristom jest bratsko jedinstvo i zajedništvo među vjernicima, koje se konkretno ostvaruje u karitativnom zajedništvu među njima. Ostvaritelj jednog i drugog zajedništva uvijek je Duh Sveti: »Svi su ljudi pozvani u novi Božji Narod... U tu je svrhu Bog poslao svoga Sina, kojega je učinio baštinikom svih stvari (usp. Hebr 1, 2), da bude Učitelj, Kralj i Svećenik sviju, Glava novoga i univerzalnog naroda Božje djece. Zato je Bog napokon poslao Duha svoga Sina, Gospodina i Životvorca, koji je za čitavu Crkvu, za pojedince i za sve koji vjeruju, princip sakupljanja i jedinstva u nauči Apostola i u zajednici, u lomljenju kruha i u molitvama (usp. Dj 2, 42).«⁴⁰ Duh Sveti nas preporuča u nove ljude i čini od nas vjernika jednu zajednicu, formira Crkvu Kristovu.

Da bi cijela Crkva i svaki pojedini njezin član bili uvijek sveti i Bogu ugodni, Duh Sveti obdaruje vjernike raznovrsnim darovima na dobro i korist cijele Crkve. S obzirom na to Koncil se ovako izražava: »U zgradi Kristova tijela postoji raznolikost udova i služba. Jedan je Duh, koji na korist Crkve dijeli različite svoje darove po svome bogatstvu i prema potrebama služba (usp. 1 Kor 1—11).«⁴¹ Duh Sveti dakle obogaćuje svojim darovima Kristove vjernike. Ti ih darovi osposobljavaju da izvrše svoje poslanje i svoju službu na korist cijele crkvene zajednice. Stoga možemo reći da je svaki pojedini vjernik pneumatičan, jer je nastanjen i animiran Duhom Svetim, i istodobno je karizmatičan, jer je primio i neprestano prima raznolike darove Duha Svetoga. Te darove, bilo da su posebne, bilo zajedničke naravi, budući da su određeni za zajedničko dobro i korist, trebamo prihvatiti i živjeti ih velikodušno sa zahvalnošću. Potrebno je imati elastičnu disponibilnost u odnosu na djelovanje Duha Svetoga. Snagom njegova raznovrsnog djelovanja naš život postaje sve više život neprestanog rasta prema punini života s uskrslim i proslavljenim Kristom.

2. Energije kojima Duh Sveti ostvaruje naše posvećenje

Ovdje ćemo se osvrnuti samo na neke načine djelovanja Duha Svetoga u nama po kojima naš život postaje i jest dinamičan. To su: naravne i nadnaravne kreposti, obraćenje i askeza, i konačno molitva.

⁴⁰ *Lumen gentium*, br. 13. Usp. također br. 4 i 7; *Ad gentes*, br. 4; *Unitatis redintegratio*, br. 2.

⁴¹ *Lumen gentium*, br. 7. Usp. također br. 4 i 12; *Unitatis redintegratio*, br. 2; *Ad gentes*, br. 4; *Gaudium et spes*, br. 38.

Duh Sveti nas posvećuje čineći da živimo naravne kreposti. Drugi vatikanski koncil stavlja naglasak osobito na kreposti koje današnji čovjek posebno cijeni. Koliko je više naš ljudski i kršćanski život prožet tim krepostima, toliko će se lakše ostvariti naše jedinstvo s Kristom i s drugim osobama. Naravne kreposti nisu ništa drugo nego utjelovljenje u nama, u našem životu i ponašanju Kristova čovječstva. Koncil ih poimence napominje u *Dekretu o službi i životu prezbitera*, kao i u ostalim dokumentima. To su slijedeće kreposti: dobrotu srca, iskrenost, karakternost, ustrajnost, uporno zalaganje za pravednost, uljudnost, osjećaj odgovornosti, dijalog i suradnja na izgradnji bratstva među ljudima, smjelost, prijateljstvo, djelotvornost, itd.¹² Svoje izlaganje o naravnim krepostima Koncil temelji na nauci svetoga Pavla: »Sve što je istinito, časno, pravo, nevino, ljubezno, što je na dobru glasu i sve što je kreposno i hvalevrijedno, neka to budu vaše misli« (Fil 4, 8). Letimično se osvrnimo samo na neke naravne vrline koje naš život čine dinamičnim i usklađuju ga s evanđeoskom logikom.

Odgovornost označava našu sposobnost da možemo kao osobe dati odgovor Bogu i ljudima, ali ona označava također i slobodu, pa prema tome i sposobnost gospodarenja nad vlastitim činima, kao vlastito odlučivanje. Po odgovornosti, koja nas stavlja u slobodni i zreli dijalog s Bogom i ljudima, slični smo Bogu. Odgovorni čovjek slika je Božja. Krist nas ne želi kao djecu već kao zrele i odrasle osobe, slobodne i odgovorne, sposobne da surađujemo s njime u širenju njegova Kraljevstva. Dijalog je istovremeno izraz odgovornosti, sredstvo odgoja i razvoja u odgovornosti, bilo u odnosu na Boga, bilo u odnosu na ljude. On pospješuje promicanje ljudske osobe i doprinosi poboljšanju cijeloga društva, ukoliko pomaže međusobnu pomoć, suradnju među ljudima i jedinstvo ljudske obitelji.

Kao iz dobrog temelja, iz prijateljstva crpimo snagu za izgradnju obiteljske, nacionalne i međunarodne zajednice. A pravo prijateljstvo ne iscrpljuje se u zemaljskoj solidarnosti, ono je zajedništvo života i ljubavi s Bogom i s ljudima s kojima nas stapa u jednu jedinu obitelj. Božja ljubav, temelj svakog pravog prijateljstva, jest sami Isus Krist koji nam je dao za zakon života međusobnu bratsku ljubav. A ljubav i život u ljubavi jest najbolja dinamika i ostvarenje kršćanskog života. Duh Sveti, koji je personificirana ljubav Oca i Sina, temelj je i izvor našega autentičnog prijateljstva i ljubavi.

Po djelotvornosti sudjelujemo u stvarateljskom Božjem djelu koje se nastavlja, u obliku sve većeg i boljeg napretka, sve dok se ne ostvari potpuno jedinstvo čovjeka s Bogom. Naša veličina sastoji se u tome da možemo surađivati s Bogom na usavršavanju svijeta, koje je uvijek otvoreno Bogu i transcenciji. Za to je potrebna odvažnost, koju shva-

¹² Usp. *Presbyterorum ordinis*, br. 3, 12, 19; *Lumen gentium*, br. 36, 41, 42, 62; *Gaudium et spes*, br. 3, 19, 31, 40, 43, 50, 51, 55, 57, 68, 74, 75, 81, 89, 90, 92; *Apostolicam actuositatem*, br. 4, 14, 20, 27; *Ad gentes*, br. 11, 25; *Optatam totius*, br. 8, 11, 19; *Dignitatis humanae*, br. 7; *Gravissimum educationis*, br. 1, 2, 11; Capone D., *L'uomo è persona in Cristo*, Bologna, 1973, str. 118—126; Giordano G., *La teologia spirituale del laicato nel Vaticano II*, Roma, 1970, str. 116—128.

ćamo ne samo kao inicijativu u stvaranju dobrih i naprednih djela, nego nadasve kao snagu u suzbijanju navale zla i svega što je negativno u našem životu. Ove i mnoge druge naravne vrline i energije ostvaruju naše posvećenje. Ali onaj koji ih pobuđuje, krijepi, usavršava i dovodi do punine jest uvijek Duh Sveti, budući da je on onaj koji nas obasipa svakim darom i svakom krepošću.

Duh Sveti nas posvećuje i ostvaruje dinamičnost našega života osobito po nadnaravnim krepostima vjere, nade i ljubavi. Te tri teološke kreposti jesu najživotnije energije našega nadnaravnog bitka. Vjera je prva energija, prva nadnaravna krepost, naš prvi pokret i čin u odnosu na Boga koji nam se objavljuje. Cjelokupna ekonomija spasenja, usredotočena na Kristovu tajnu, jest neprekinuta Božja riječ koja zove ljude na zajednički život s Bogom. Vjera je naš odgovor na tu Božju riječ koja nas zove, a ona je sami Isus Krist. Koncil to uči slijedećim riječima: »Bogu objavitelju treba odgovoriti 'poslušnom vjerom' (Rim 16, 26; usp. i 1, 6; 2 Kor 10, 5—6) kojom čovjek čitava sebe slobodno Bogu izručuje stavljajući na raspolaganje 'Bogu objavitelju potpuno i odano služenje uma i volje' i dajući slobodan pristanak objavi koju je On dao. A da uzvjerujemo, treba nam Božja milost, koja predusreće i potpomaže, i unutrašnja pomoć Duha Svetoga da srce pokrene i k Bogu ga obrati, otvori oči duši i dadne 'svima ugodnost pristanka i vjerovanja istini'. A da objavu neprestano sve dublje pronicemo, isti Duh Sveti vjeru sveudilj usavršava svojim darovima.«¹³

Vjera je, dakle, prema Koncilu poslušnost Bogu koji nam se objavljuje. Ona je predanje Bogu s cijelim našim bićem, predanje potpuno slobodno. Osoba privučena od Boga izabire Boga i odlučuje se za nj. A da bismo mogli ostvariti, imati i živjeti takvu vjeru, potreban nam je Bog koji nam pomaže da ga prihvatimo. I ta Božja pomoć dolazi nam od Duha Svetoga koji neprestano usavršava našu vjeru, potiče nas i animira da bi naše životno zajedništvo s Kristom postalo sve dublje i plodonosnije. Vjera je, dakle, naša velika energija kojom izabiremo Boga, ali je također u prvom redu Božji dar, ukoliko je Duh Sveti i začetnik i usavršitelj naše vjere.

Vjera se rađa slušanjem i prihvaćanjem Božje riječi koja se objavljuje. Stoga je, tvrdi Koncil, naviještanje Božjega evanđelja prvenstveni zadatak biskupa i prezbitera koji tako izvršavaju Gospodinovu zapovijed: »Idite po cijelom svijetu i propovijedajte Evanđelje svakom stvorenju« (Mk 16, 15). »Spasonosnom se naime riječju pobuđuje vjera u srcu onih koji ne vjeruju, a u srcu se vjernika hrani.«¹⁴ Tu svoju tvrdnju Koncil temelji na riječima svetoga Pavla: »Vjera dolazi od propovijedanja, a propovijedanje biva riječju Kristovom« (Rim 10, 17). U ovome smislu Božja riječ je vrhovna norma naše vjere i u njoj ona nalazi svoj temelj, izvor i snagu. A budući da je riječ Božja koja se objavljuje utjelovljena u Isusu Kristu, naša se vjera sastoji u potpunom prihvaćanju Isusa Krista i u tijesnom prijanjanju uz njega.

¹³ *Dei Verbum*, br. 5.

¹⁴ *Presbyterorum ordinis*, br. 4.

Vjera se ne sastoji u trenutačnom činu slušanja i prihvaćanja Božje riječi, ona je temeljna dispozicija cjelokupnog našeg života ukoliko se neprestano podlaže spasonosnom Kristovu djelovanju u nama. Sam Krist, snagom svoga Duha, neprestano djeluje u nama. Stoga je vjera bitna energija i dinamizam kršćanskog života. Ona usmjeruje i ravna cijeli naš život, ona rađa ljubav i ostale kreposti (usp. Gal 5, 6), u njima se i po njima ostvaruje (usp. Ef 1, 15; 3, 17). Vjera je intimni i osobni, familijarni i sinovski dijalog između nas i Boga, dijalog koji se ostvaruje u Isusu Kristu snagom Duha Svetoga.¹⁵

Pobuđujući i oživljujući u nama krepost vjere, vjeru, Duh Sveti nam otkriva pravi smisao kršćanske egzistencije kao i načine kako ćemo je svakodnevno ostvarivati u stalnom prihvaćanju Krista i Božje volje. Koncil to tvrdi slijedećim riječima: »Samo svjetlom vjere i razmatranjem Božje riječi, moći će se uvijek i posvuda razaznati Boga u kojemu živimo, mičemo se i jesmo' (Dj 17, 28), u svakom događaju tražiti njegovu volju, vidjeti Krista u svim ljudima, bliskima i tuđincima, ispravno suditi o pravom značenju i vrijednosti vremenitih dobara u njima samima i u odnosu prema čovjekovu cilju.«¹⁶ Vjerovati, dakle, znači podložiti našu ljudsku logiku, naše sudove i poglede Bogu i njegovoj volji, pružiti Bogu poslušnost u Kristu. Vjerovati znači vidjeti u svakome čovjeku Isusa Krista, znači imati evanđeoski smisao u prosuđivanju vrijednosti koju imaju vremenite stvari u odnosu na njih same i osobito u odnosu na čovjeka. Vjera tako postaje svjetlo koje nam pokazuje put i vodi nas u ovozemnom životu. Ona obasjava jednim novim svjetlom cjelokupnu našu egzistenciju, otkriva nam koje je naše integralno zvanje i poslanje u Božjem planu spasenja, pomaže nam da ostvarimo u punini naš ljudski i kršćanski poziv.¹⁷

Vjera nas jača da s većom odgovornošću i nastojanjem izvršavamo naše ovozemaljske dužnosti; nipošto nas ne udaljuje i ne oslobađa od njih u smislu da bi te dužnosti bile nešto strano našem kršćanskom i duhovnom životu, koji bi se, kako često neki misle, sastojao tobože samo u činima kulta, u vjerskim i moralnim dužnostima. Odvajanje i odjeljenost između vjere i svakidašnjeg života Koncil ubraja među najteže zablude našega vremena. Vjera pobuđuje u nama živi osjećaj pravednosti i iskrenu ljubav prema bližnjemu. Djelotvorna vjera otklanja duhovnu i materijalnu bijedu i siromaštvo, potiče i potpomaže humanije socijalne uvjete života. Zbog toga smo dužni dati svjedočanstvo o našoj vjeri, moramo je javno ispovijedati, širiti i braniti, riječju i, nadasve, životom djelotvorne ljubavi. Sakramenti krštenja i potvrde zahtijevaju živo svjedočenje vjere pojedinog vjernika i cijele kršćanske zajednice.¹⁸

¹⁵ Usp. Häring B., *La predicazione della morale dopo il Concilio*, Roma, 1967, str. 156; Carter E., *Risposta in Cristo*, Catania, 1974, str. 231—235; Capone D., navedeno djelo, str. 128—131.

¹⁶ *Apostolicam actuositatem*, br. 4.

¹⁷ Usp. *Gaudium et spes*, br. 11 i 18; Ballestrero A., *Cammino per una vita nuova*, Roma, 1976, str. 28—29.

¹⁸ Usp. *Lumen gentium*, br. 11, 12, 17; *Gaudium et spes*, br. 43; *Unitatis redintegratio*, br. 23.

Teološka nada je nadnaravni dinamizam i energija koja teži da nadide ograničenost našega življenja i tako dade vrijednost i dubinu našem bitku u Kristu. Zato lako shvaćamo tvrdnju svetoga Pavla koji kaže da je Krist u nama naša nada (usp. Kol 1, 27). Krist je naša nada ukoliko se u nama postavlja da bi u našoj svakidašnjici svojom snagom uskrsnuća ostvario našu postepenu transformaciju, individualnu i eklezijalnu, sve do zadnjeg stupnja, stupnja uskrsnuća i punine bitka u Kristu. U tome smislu možemo bolje i lakše shvatiti djelo Duha Svetoga, koji uzima od Krista i nas kristificira, posvećuje nas sve više i više (usp. Iv 16, 14—15). Po tom djelovanju Duha Svetoga Krist je stvarno prisutan u nama, i ta prisutnost ne može ne pojačati dinamizam naše nade. Nada je snaga koja animira cijelu Crkvu, cijelo čovječanstvo, cijeli kosmos. Tako s uskrslim Kristom i s njegovim Duhom cjelokupna stvorena stvarnost napreduje i kroči prema punini konačnoga uskrsnuća.¹⁹ U pastoralnoj konstituciji o Crkvi u suvremenom svijetu Koncil to ovako uči: »Krist, koji je svojim uskrsnućem postavljen za Gospodina i kome je dana sva vlast na nebu i na zemlji, snagom svoga Duha već djeluje u srcima ljudi. U njima ne budi samo želju za budućim vijekom nego također samim time nadahnjuje, pročišćuje i učvršćuje ona velikodušna nastojanja kojima se ljudska obitelj trudi da poboljša životne uvijete i da tom cilju podloži svu zemlju.«²⁰ U slijedećem broju iste konstitucije Koncil nastavlja: »Opomenuti smo, doduše, da čovjeku ništa ne koristi ako čitav svijet zadobije a sam sebe izgubi. No iščekivanje nove zemlje nipošto ne smije oslabiti, nego dapače razbuditi u nama brigu za izgradnjom ove zemlje gdje raste ono Tijelo nove ljudske obitelji, koje već može pružiti neku sliku novog svijeta. Stoga, iako treba dobro razlikovati ovozemni napredak od porasta Kristova kraljevstva, ipak je taj napredak, ukoliko može pridonijeti boljem uređenju ljudskog društva, od velike važnosti za Božje kraljevstvo.«²¹ Ovaj posljednji tekst nam očito kaže da u viziji naše eshatološke nade treba uzimati u obzir i procjenjivati svaku našu aktivnost koja je povezana s napretkom i s poboljšanjem društvenih uvjeta. Teološka krepost nade jest snaga uskrsnuća koja struji u nama snagom našeg zajedništva s uskrslim Kristom i s Duhom Svetim. Ta snaga, ta energija daje našem zemaljskom življenju sve jaču eshatološku težnju dok se ne ostvari u punini u paruziji.

Ljubav je teološka krepost i nadnaravna energija koja konkretizira našu vjeru i nadu u Boga, jer vjera, uči nas sveti Pavao, očituje svoju snagu djelima ljubavi (usp. Gal 5, 6). Ona je, po Koncilu, osovina našega života. »'Bog je ljubav, i koji ostaje u ljubavi, ostaje u Bogu i Bog u njemu' (1 Iv 4, 16). A Bog je razlio svoju ljubav u naša srca po Duhu Svetome koji nam je dan (usp. Rim 5, 5); i zato je prvi i najpotrebniji dar

¹⁹ Usp. Capone D., navedeno djelo, str. 133—135; Helewa G., »*La speranza della gloria*«. *Antropologia evangelica di Paolo Apostolo*, u zajedničkom djelu *L'uomo nella vita spirituale*, Roma, 1974, str. 75—76.

²⁰ *Gaudium et spes*, br. 38.

²¹ *Gaudium et spes*, br. 39. Usp. također *Apostolicam actuositatem*, br. 4; *Lumen gentium*, br. 31, 35, 48; *Presbyterorum ordinis*, br. 13; *Gravissimum educationis*, br. 2.

ljubavi kojom nadasve ljubimo Boga i bližnjega radi Njega.«²² Budući da je božanski život ljubav — a ta je ljubav razlivena u naša srca po Duhu Svetomu koji nam je darovan — po ljubavi smo sudionici božanskoga života. Stoga je ljubav prije dar i ontološki dinamizam našega bitka u Kristu nego zapovijed. Po njoj smo sjedinjeni s Kristom, utjelovljenoj Božjoj ljubavi. Ali naša ljubav se nužno proširuje na sve ljude, jer, prianjajući uz Krista, mi prihvaćamo sve ljude koji u Krista vjeruju i s njim su jedna jedina stvarnost. Ne možemo ljubiti Boga, a da istodobno ne ljubimo i ljude. Tako nam je očita interpersonalna dimenzija naše ljubavi. Ljubiti Boga i ljubiti u Kristu i poradi Krista bližnjega — to je alfa i omega, početak i punina kršćanskog života i svetosti.²³

Budući da se Isus Krist poistovjetio s braćom kao predmet ljubavi (usp. Mt 25, 40), ljubav je u njegovoj osobi i nauci dobila novu dimenziju i novo značenje. On je odredio da ljubav bude raspoznavajući znak njegovih učenika: »Ako imadnete ljubavi jedan prema drugome, po tom će svi upoznati da ste moji učenici« (Iv 13, 35). Onom ljubavlju kojom je Krist nas ljubio, on želi da se i mi međusobno ljubimo, želi da se ljubimo njegovom ljubavlju. I nikada ne bismo smjeli zaboraviti da se bratska ljubav ne živi samo u velikim stvarima i u velikim životnim trenucima, nego nadasve u redovitim svakidašnjim životnim prilikama. Krist Isus »nam objavljuje 'da je Bog ljubav' (1 Iv 4, 8) i ujedno nas uči da je nova zapovijed ljubavi osnovni zakon ljudskoga savršenstva pa, prema tome, i preobrazbe svijeta. Tako onima koji vjeruju u božansku ljubav donosi sigurnost da je svim ljudima otvoren put ljubavi i da nije uzaludno nastojanje da se ostvari opće bratstvo. Također opominje da se ta ljubav treba vršiti ne samo u velikim stvarima nego, i to u prvom redu, u redovitim životnim prilikama.«²⁴

Duh Sveti, koji je razlio ovu božansku ljubav u naša srca (usp. Rim 5, 5), ostvaruje pomoću te energije životno zajedništvo između Krista i nas i između nas međusobno. Tako je ljubav ispunjenje svakoga zakona (usp. Rim 13, 10) i sveza savršenstva (usp. Kol 3, 14). Ljubav je punina kršćanskog života, njegov najbolji izražaj i ostvarenje, jer nas povezuje s Kristom i sa svim ljudima. A sve je to djelo Duha Svetoga koji u nama prebiva i djeluje čineći nas sve savršenijima. Ljubav je temeljna dimenzija kršćanskog života, ona je njegova bit i osovina. Kršćanski život je nezamisliv bez ljubavi. Stoga sve moramo gledati i živjeti u perspektivi ljubavi i u našem življenju sve ovjeroviti ljubavlju, da bi tako naš život bio uistinu kršćanski autentičan i solidno življen.²⁵

²² *Lumen gentium*, br. 42. Usp. također br. 7. i 40; *Gaudium et spes*, br. 24; *Perfectae caritatis*, br. 15; *Apostolicam actuositatem*, br. 4. i 8.

²³ Usp. Phillips G., *La Chiesa e il suo mistero nel Concilio Vaticano II*, Milano 1970, vol. II, str. 70 i 94—95; Capone D., navedeno djelo, str. 131—132; Morero V., *Concilio e vita interiore*, Milano, 1969, str. 178—180.

²⁴ *Gaudium et spes*, br. 38; Usp. također br. 24; *Apostolicam actuositatem*, br. 8.

²⁵ Usp. *Lumen gentium*, br. 40; *Ad gentes*, br. 12; *Perfectae caritatis*, br. 15; *Apostolicam actuositatem*, br. 3 i 4; Spicq C., *L'«agape» nella vita e nella morale cristiana*, u *Asprenas* 15 (1968), str. 115 sl.

Obraćenje i askeza također su temeljni i vrlo važni načini po kojima nas Duh Sveti posvećuje. Naš temeljni životni stav i ponašanje, pošto smo se oslobodili od ropstva sotone i grijeha u sakramentu preporođenja, jest stav obraćenja, stav neprekidne metanoje. A obraćenje nije ništa drugo nego živjeti u duhu siromaštva pred Bogom, tražiti njegovu pomoć, koju nam on daje u najvećoj mjeri po Crkvi. S naše strane potrebno je da imamo i da živimo duh molitve, duh poniznosti i askeze; treba da taj duh u nama bude i ostane konstantan. Važno je da imamo i da živimo duh kajanja, koji nije ništa drugo nego snaga ljubavi koja je po Duhu Svetome razlivena u naša srca; treba da imamo i da živimo takvim životnim duhom i stilom koji će biti izraz našeg temeljnog opredjeljenja za Krista. Temeljno opredjeljenje za Krista jest nešto bitno i najvažnije u kršćanskom životu; ono dobiva i ima svoju snagu od duha obraćenja, od osjećaja duhovnoga siromaštva pred Bogom, od ponizne i pouzdane molitve Ocu nebeskome, od žive i pouzdane vjere koja se obistinjuje u ljubavi.

Obraćenje je obnavljanje osobe u nutрини, u srcu, u dubini bitka u smislu usklađivanja s Božjim pozivom. Stoga kršćanski život mora biti neprekidno obraćenje Kristu, neprestano slušanje Krista, žive Božje riječi. U tome smislu Koncil govori o obraćenju i askezi. »Nitko se ne oslobađa grijeha po samome sebi i svojom snagom, niti se uzdiže iznad samoga sebe; nitko se ne rješava posvema svoje nemoći ili samoće ili ropstva. Svima je potreban Krist kao model, učitelj, osloboditelj, spasitelj, kao poživljavatelj.«²⁶ Obratiti se znači izabrati Krista, neprestano ga izabirati u svakodnevnom životu i ostvarivati životno zajedništvo s njim. U tome smislu askeza je izvanjski izraz našega obraćenja. Ona je u svojoj srži izbor, dar, čin ljubavi prema Kristu. Darivanje je bitna karakteristika ljubavi: čovjek je sposoban onoliko autentično ljubiti koliko je sposoban darivati se. Askeza je autentična u istoj mjeri u kojoj je darivanje samoga sebe, ako je autentični izraz ljubavi. Ona nije uperena protiv života, nego je svojevoljno, slobodno i iz ljubavi prihvaćena radi života s Kristom protiv života u grijehu. Samo ako je askeza izraz ljubavi i života, ona je prava kršćanska askeza.

Kršćanska askeza je egzistencijalno prihvaćanje da sami u sebi obnovimo Kristovu muku, križ i smrt, da bismo onda zajedno s njim uskrsnuli na novi život. Vazmeno otajstvo je srž i temelj kršćanskog obraćenja i askeze. Ovakvo shvaćena i življena, askeza je put prema životu, put prema ljubavi koja se Bogu klanja i ljudima služi. Obraćenje i askeza jesu borba protiv egocentričnog življenja.²⁷ Kršćansko obraćenje i askeza predstavljaju jake energije koje Duh Sveti u nama pobuđuje i pomoću kojih ostvaruje naše životno jedinstvo i zajedništvo s Kristom sve do punine života s njim, do savršene svetosti.

²⁶ *Ad gentes*, br. 8. Usp. također *Lumen gentium*, br. 42; *Presbyterorum ordinis*, br. 13. i 16; *Unitatis redintegratio*, br. 7.

²⁷ Usp. Rahner K., *Saggi di spiritualità*, Roma, 1965, str. 113—114; Häring B., navedeno djelo, str. 163. i 174—176; Morero V., navedeno djelo, str. 318—319. i 325—327.

Molitva je jedna od temeljnih energija kojom Duh Sveti ostvaruje naše posvećenje. Bog nas zove svojom riječju, koja je sam Krist, a Krist se opet u nama postavlja, snagom našeg sakramentalnog jedinstva njim, kao naš odgovor na taj Božji poziv. Djeca smo Oca nebeskoga u Sinu prvorođencu. Sam Krist u nama moli. Po njemu se i s njim obraćamo nebeskome Ocu sinovskim osjećajem ljubavi (usp. Rim 8, 15) i potpuno se prepuštamo njegovoj ljubavi, brizi i providnosti. Naša je molitva prava kršćanska molitva utoliko ukoliko je Kristova molitva, molitva upravljena Bogu zajedno s Isusom Kristom. A Duh Sveti koji u nama prebiva »pritiže u pomoć našoj slabosti, jer mi ne znamo što da molimo kako treba, ali sam Duh posreduje za nas neizrecivim uzdisajima« (Rim 8, 26). Kada molimo, ne molimo mi, našom snagom, nego Duh Sveti moli u nama. On pobuđuje u nama osjećaj pouzdanja, ljubavi i predanja Ocu nebeskome, a to je prava molitva. Tako shvaćena i življena, molitva ostvaruje naše jedinstvo s Kristom, a istodobno je konkretna i stvarna manifestacija tog jedinstva. Molitva je energija koju Duh Sveti u nama stvara i s kojom nas sjedinjuje s Bogom u Kristu i tako posvećuje.²⁵

Molitva je jedan od najuzvišenijih i najljepših izraza kršćanskog života. Drugi vatikanski koncil, nadahnut naukom svetoga Pavla, potiče nas da neprestano molimo: »Duhovni se život ipak ne sastoji samo od sudjelovanja u svetoj liturgiji. Doista, kršćanin, pozvan da moli u zajednici, mora uz to ući i u svoju sobu i moliti Oca u tajnosti, dapače, kako Apostol uči, mora moliti bez prestanka.«²⁶ Moliti bez prekida moguće je samo ako molitvu shvaćamo kao energiju i djelovanje Duha Svetoga u nama. U molitvi mi se prepuštamo Duhu Svetome, surađujemo s njime koji za nas moli. Tako je molitva, snagom Duha Svetoga, međusobna povezanost između nas i Boga, povezanost koja očituje našu sličnost s Bogom i naše božansko posinjenje. Moliti onda znači ostvariti ljubezni razgovor s Bogom, našim nebeskim Ocem, otvoriti mu srce i potpuno se sjediniti s njim u Isusu Kristu snagom Duha Svetoga. Stoga, molitva ne može biti shvaćena samo kao dužnost i obveza; ona je život življen u spoznaji da nas Bog ljubi i da smo iz te ljubavi stvoreni i opravdani; ona je potvrda da smo djeca Oca nebeskoga i, dosljedno tome, normalni odnos između Oca i djeteta. U tom smislu, molitva je konkretizacija naše vjere, nade i ljubavi. Zbog svega toga ona ima odlučujuću ulogu u našem kršćanskom životu, i ne samo to nego još više: bez molitve smo mi kršćani neshvatljivi, pričemo sami sebe u našem kršćanskom bitku.

3. Naša suradnja s Duhom Svetim

Vidjeli smo kako nas Duh Sveti, prebivajući u nama, posvećuje snagom raznih energija koje u nama pobuđuje: on nas oživljuje, poučava, vodi, animira, obnavlja, obogaćuje raznovrsnim darovima i tako čini da naš život ne bude statičan nego duboko i raznoliko dinamičan. Da bi se to

²⁵ Usp. *Sacrosanctum Concilium*, br. 7. i 10; Bernard Ch., *Prière et vie chrétienne*, u *Gregorianum* 46 (1965), str. 250; Ballestrero A., *Tu sei in mezzo a noi*, Brescia, 1974, str. 159—162; Barsotti D., *La dignità della preghiera cristiana specialmente liturgica*, u *Rivista di Ascetica e Mistica* 9 (1964), str. 468.

²⁶ *Sacrosanctum Concilium*, br. 12. Usp. također br. 6. i 33; *Lumen gentium*, br. 42.

njegovo djelo moglo potpuno i savršeno ostvarivati, potrebno je da s njim uvijek spremno i velikodušno surađujemo i tako doprinosimo našem posvećenju. Slijedeće koncilske riječi odnose se izravno na prezbitere, ali one vrijede i za sve vjernike: »Tako, dok vrše službu Duha i pravde, samo ako su poučljivi Kristovu Duhu koji ih oživljava i vodi, oni se učvršćuju u duhovnom životu.«³⁰ Potrebno je, dakle, da prihvatimo Duha Svetoga i njegovo djelovanje u nama, suprostavljajući se svemu onome što u nama umanjuje sposobnost osluškiivanja i raspoznavanja njegovih nadahnuća. Suradujući s Duhom Svetim, mi postajemo duhovni i sveti (usp. Ef 4, 22—24; Rim 6, 6; Kol 3, 9). A s njim surađujemo u prvom redu tako da smo uvijek poučljivi i poslušni njegovim nadahnućima i poticajima koje u nama pobuđuje. Koliko smo više poučljivi, toliko smo sposobniji osloboditi se od tolikih naših robovanja, uočiti gdje je dobro i vršiti ga, uočiti gdje je zlo i izbjeći da. Poučljivost Duhu Svetome jedan je od prijekih uvijeta za napredak u kršćanskom životu, za njegovu dinamičnost. Sve to zahtijeva određeno zauzimanje koje tu poučljivost i suradnju omogućuje i pospješuje.³¹

Poučljivost Duhu Svetomu zahtijeva od nas u prvom redu prihvaćanje Božje volje, bilo kako nam se ona očitovala. U stvari, poticaji i cijelo djelo koje Duh Sveti u nama ostvaruje nisu ništa drugo nego milosti koje su nam dane da bismo mogli u našem življenju i djelovanju ostvariti Božju volju. Dosljedno tome, poučljivost Duhu Svetome konkretizira se u spremnom i velikodušnom prihvaćanju njegovih poticaja i djelovanja, po kojima se očituje Božja volja. S druge strane, neprihvaćanje Božje volje jasan je znak da u nama nema odgovarajuće atmosfere za stvarnu suradnju s Duhom Svetim.

Potrebno je, nadalje, gajiti i u određenom stupnju živjeti smisao za molitvu, samoću i razmišljanje. Ne možemo svi u istoj mjeri i na isti način ostvariti tu dimenziju i taj stav u našem životu, ali svaki je kršćanin pozvan da, prema svojim sposobnostima i mogućnostima, osigura u svom životu ovu kontemplativnu dimenziju. Ne voditi o tome računa i zapustiti molitvu, sabranost i razmišljanje, bio bi dovoljno jasan znak da se ne surađuje s Duhom Svetim, da ga ne želimo osluškiivati i prema tome s njime pravo surađivati. Prevelika aktivnost i rastresenost s jedne strane i premalen smisao za skrovitost i razmišljanje s druge stvaraju u našem životu neuravnoteženost: postajemo u nutрини rastrgani i nesposobni za ispravan odnos i suradnju s Duhom Svetim.

Jedno od temeljnih stajališta i dispozicija koje omogućuju i pospješuju našu suradnju s Duhom Svetim jest nutarnji mir, mir duše. Duh Sveti nas posvećuje osobito onda kada u nama vlada klima zadovoljstva, duhovne vedrine i mira. Nemir i nezadovoljstvo priječe nam da budemo dovoljno pažljivi u spasonosnim poticajima koje Duh Sveti u nama pobuđuje. Stoga je naša dužnost da tako živimo i djelujemo da u našoj nutрини vlada neprekidan mir.

³⁰ *Presbyterorum ordinis*, br. 12.

³¹ Usp. *Apostolicam actuositatem*, br. 33; *Presbyterorum ordinis*, br. 13. i 15; Perrino G., navedeno djelo, str. 112; Visentin P., navedeno djelo, str. 90; Carter E., navedeno djelo, str. 320—329; Parent R., *Lo Spirito Santo e la libertà cristiana*, Bologna, 1979, str. 143—188.

Još jedan uvjet ili životni stav vrlo je važan i moramo ga ostvariti, ako želimo biti stvarno poslušni Duhu Svetome. To je prihvaćanje savjeta drugih osoba, odnosno sposobnost preispitivanja vlastitoga mišljenja i odstupanja od njega kad na temelju dobrih savjeta uvidimo da je neispravno. U tom smislu i kontekstu vrlo važnu ulogu u kršćanskom životu ima duhovno vodstvo. Savjeti drugih ne oslobađaju nas od dužnosti da sami donosimo odluke i da djelujemo po vlastitom nadahnuću, jer uvijek postoji mogućnost da uvidimo da nas Bog želi voditi drugačijim putem negoli je onaj što nam ga drugi savjetuju. Želimo ovdje samo naglasiti da moramo biti doista sposobni i spremni prihvatiti savjete drugih svaki put kada osjetimo da nas volja Božja zove tim putem. Za to je potrebna poniznost, ljubav, veliko pouzdanje u Boga i u ljude, kao i sposobnost promjene mišljenja, stavova i života uopće kada uvidimo da je to potrebno i korisno nama samima i drugima.

Surađujući s Duhom Svetim, čovjek živi po Duhu, a ne po tijelu. Živjeti po Duhu znači živjeti novost života očitovanu na Uskrs i na Duhove, znači živjeti novu ljudsku egzistenciju u smislu potpune otvorenosti Bogu i potpunog zajedništva sa svim ljudima. Život po Duhu zahtijeva od nas neprekidno uspoređivanje s Bogom i pozivanje na njega; on nam omogućuje da osjetimo slatkoću njegove riječi i da već u ovozemnom životu osjetimo, barem djelomično, ljepotu vječnoga života. To je otvorenost Bogu Ocu s kojim komuniciramo s jednostavnošću i spontanošću kao njegova ljubljena djeca. Živjeti po Duhu znači živjeti u zajedništvu sa svim ljudima dijeleći njihove radosti i žalosti, služeći im velikodušno i s ljubavlju. Živjeti po Duhu znači otvoriti se svijetu i stvorenju nastojeći stvoriti pravedniji i čovječniji svijet Kristovom ljubavlju i milošću. »Život po Duhu treba biti život prožet u svim svojim dimenzijama djelovanjem Duha Svetoga koji nam je dan i koji nas neprestano vodi prema zrelosti savršenog čovjeka, po mjeri punine koja je Krist (usp. Ef 4, 13). Slušati u našoj nutrini poticaje Duha i prepustiti mu se da nas vodi vjerom, ljubavlju i slobodnom poslušnošću, usklađujući našu volju s voljom Božjom, to je kršćansko djelo koje će nas dovesti potpunoj slobodi djece Božje.«³²

Dinamičnost kršćanskog života djelo je Duha Svetoga; on je prvi protagonist autentičnosti našega života. Ako je Krist temelj kršćanskog života, Duh Sveti je njegova duša, onaj koji ga usavršava, čini da se razvija i da dopre do punine u Bogu. Na taj način Duh Sveti nas posvećuje i čini da smo Bogu ugodni i mili. Naša je dužnost da s njim surađujemo, da mu se spremno i potpuno otvaramo i pustimo mu da nas vodi, da otklanjamo sve što nas udaljuje od Duha i njegova djelovanja, da ne udovoljavamo sklonostima tijela koje žude protiv Duha. Tako se naš život neprekidno razvija i raste, postaje dinamičan i teži prema punini savršenstva i svetosti.

Na kraju ovoga našeg izlaganja sjetimo se riječi svetoga Pavla koji nas poziva da živimo po Duhu: »A velim: živite po Duhu pa sigurno nećete udovoljavati požudi tijela, jer tijelo žudi protiv duha, a duh protiv tijela.

³² CLAR, navedeno djelo, str. 27.

Da, to se dvoje međusobno protivi tako da ne činite što biste htjeli. Ali, pustite li Duha da vas vodi, niste više pod zakonom« (Gal 5, 16—18).

Neprestano otkrivati prisutnost Duha Svetoga u nama, prepustiti mu se da nas on vodi i posvećuje i velikdušno s njime u tome surađivati: to je kršćanski život u svoj svojoj dinamičnosti i rastu. Na to smo svi pozvani.

ZUR DYNAMIK DES CHRISTLICHEN LEBENS

Zusammenfassung

Auf Grund von Texten des II. Vatikanischen Konzils versucht der Autor zu zeigen wie das christliche Leben in seinem Wesen ein dynamisches Leben ist. Die Quelle dieser Dynamik ist der Heilige Geist, der in uns wohnt und wirkt und so uns heilig macht. Durch Ihn werden wir wiedergeboren zu neuem Leben. Er wohnt in uns und betet, belehrt uns und führt und macht uns zu neuem Geschöpf in Jesus Christus.

Der Heilige Geist erneuert uns und macht unser Leben durch vielfältige Energien lebendig und dynamisch. Nur einige davon werden erwähnt: natürliche Tugenden, übernatürliche Tugenden des Glaubens, der Hoffnung und der Liebe, Umkehr, Aszetik, Gebet. All das sind Mittel durch die der Heilige Geist unser christliches Leben aktualisiert.

Damit dieses heiligmachende Werk des Heiligen Geistes voll verwirklicht werden könnte ist unsere eigene Mitwirkung erforderlich. Wir müssen uns von dem Heiligen Geist lehren lassen und uns seiner Führung überlassen. Auf dieser Weise leben wir nicht mehr dem Leibe, sondern dem Geiste nach. Unser Leben ist nicht statisch, sondern befindet sich in einem lebendigen Prozess des Wachsens und des Vervollkommens. Es ist dynamisch.